

Raadsvoorstel en besluitnota

Onderwerp

Pact Zaanam-Oost 2023-2043: 'We zien je in Zaanam-Oost'

Gevraagd besluit

1. Akkoord te gaan met de uitbreiding van het Pact Poelenburg-Peldersveld naar Zaanam-Oost, hierna te noemen Pact Zaanam Oost 2023-2043 'We zien je in **Zaanam-Oost**' inhoudende:

- Het vaststellen van de ambitie voor de vijf wijken van Zaanam-Oost (Poelenburg, Pelders- en Hoornseveld, Kogerveldwijk, Rosmolenwijk en Zaanam Zuid) voor de komende 20 jaar, waarbij alle deelnemende partijen zich committeren aan deze ambitie en aan de langdurige inzet.
- Het toevoegen van een vijfde opgave Gezondheid aan de vier bestaande overkoepelende opgaven voor Zaanam-Oost en deze opgaven te vertalen naar concrete uitvoeringsplannen, waarin duidelijk is wie op welke manier bijdraagt om voor bewoners zichtbaar het verschil te maken:
 - a. *Opgave 1 - Jeugd*: kinderen die opgroeien in Zaanstad moeten dezelfde kansen hebben op talentontwikkeling en een kansrijke toekomst,
 - b. *Opgave 2 – Armoede & Participatie*: iedereen in Zaanam-Oost bouwt aan zijn toekomst, kan zelfstandig (financieel) voorzien in zijn basisbehoefte en werkt of doet mee naar vermogen,
 - c. *Opgave 3 - Fijn wonen*: iedereen in Zaanam-Oost woont in een fijne buurt,
 - d. *Opgave 4 - Veiligheid*: het is fijn en veilig in de wijken in Zaanam-Oost, en
 - e. *Opgave 5 - Gezondheid*: iedereen in Zaanam-Oost is net zo gezond als de rest van Zaanstad.
- Het benoemen van concrete meetbare resultaten, waarbij we streven naar bepaalde aantallen/percentages/scores die overeenkomen met het Zaans gemiddelde of de G40 gemeenten.

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

Openbaar

(Correctief) referendum

Over dit raadsbesluit kan geen (correctief) referendum worden gehouden ivm de uitzondering dat dit besluit zijn grondslag vindt in een in 2019 aangenomen motie.

Kernverhaal

NPLV gebied Zaanam-Oost

Op 26 mei 2021 luidden 15 burgemeesters de noodklok met het manifest '[Dicht de kloof!](#)', ondersteund door nationale organisaties als de onderwijskoepels, Aedes, VNO-NCW en Nationale Politie. Burgemeesters van stedelijke gebieden die te maken hebben met omvangrijke, hardnekkige sociale en fysieke problemen en achterstellingen. Zij riepen daarmee het kabinet op om langdurig te investeren in een aanpak voor de ruim 1,2 miljoen inwoners in hun gebieden die aantoonbaar minder goede kansen en mogelijkheden hebben ten opzichte van de gemiddelde inwoners van deze steden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) lanceerde daarop in juli 2022 [het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid](#) (NPLV). Een interdepartementaal programma, van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) onder coördinatie van de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO). Binnen het NPLV zijn 20 gebieden in Nederland benoemd waar de opeenstapeling van leefbaarheid- en veiligheidsproblematiek zo heftig is dat het Rijk heeft besloten deze gebieden langdurig en op integrale wijze te ondersteunen om dit aan te pakken. Zaanam-Oost is één van die 20 focusgebieden.

Zaandam-Oost bestaat uit vijf aan elkaar grenzende wijken: Poelenburg, Pelders- en Hoornseveld, Kogerveldwijk, Rosmolenwijk en Zaandam Zuid (inclusief de Achtersluispolder). In het gebied wonen rond de 47.000 inwoners, bijna 30% van alle inwoners in Zaanstad. De wijken hebben hun eigen karakteristieken en binnen de wijken zijn er soms grote verschillen. Met een groot deel van de bewoners gaat het goed, maar er is ook een gemeenschappelijke deler; het zijn kwetsbare wijken waar relatief veel inwoners te kampen hebben met hardnekkige sociale problemen en waar de leefbaarheid en veiligheid structureel onder druk staat. Het gebied Zaandam-Oost heeft te maken met een concentratie en stapeling van de problemen op het gebied van leefbaarheid, wonen, werkloosheid, armoede, gezondheid, onderwijs, woon- en leefomgeving, veiligheid en georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.¹

Pact Zaandam-Oost

24 organisaties ondertekende al in februari 2020 samen het Pact Poelenburg en Peldersveld, waarin partijen zich hebben gecommitteerd om zich in te zetten voor een kansrijke toekomst voor de jeugd in deze wijken. De op 14 november 2019 aangenomen motie 811 'Breder trekken maatregelen Pact Poelenburg & Peldersveld' gaf het college de opdracht te verkennen welke andere wijken vergelijkbare problematiek hebben en om hiervoor aandacht te vragen bij het Rijk. Het Rijk heeft met het NPLV gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak in een aangesloten gebied. Dit betekent dat omliggende wijken met vergelijkbare problematiek als Poelenburg en Peldersveld tot het focusgebied worden gerekend. In lijn met de motie van de raad en het NPLV wordt het Pact in 2023 uitgebreid met de wijken Hoornseveld, Kogerveldwijk, Rosmolenwijk en Zaandam-Zuid, het gebied noemen we Zaandam-Oost. De vijf wijken van Zaandam-Oost zijn als geheel onderdeel van het NPLV.

Aanleiding

In februari 2020 zijn we begonnen om van Zaanstad een stad met gelijkere kansen voor iedereen te maken. We maakten een start met de wijken Poelenburg en Peldersveld. Eind 2019 is unaniem in de raad een motie aangenomen om te onderzoeken welke wijken nog meer in aanmerking kunnen komen voor de aanpak vanuit het Pact en de maatregelen van het Pact breder te trekken over meerdere wijken in Zaanstad. Daarnaast riep de motie op om draagvlak en financiën te zoeken bij het ministerie van BZK.

Op 26 mei 2021 luiden 15 burgemeesters, waaronder Zaanstad, de noodklok met het manifest '[Dicht de kloof!](#)', ondersteund door nationale organisaties als de onderwijskoepels, Aedes, VNO-NCW en Nationale Politie. Burgemeesters van stedelijke gebieden die te maken hebben met omvangrijke, hardnekkige sociale en fysieke problemen en achterstellingen. Zij riepen daarmee het kabinet op om langdurig te investeren in een plan voor de ruim 1 miljoen inwoners in hun gebieden die aantoonbaar minder goede kansen en mogelijkheden hebben ten opzichte van de gemiddelde inwoners van deze steden. Het ministerie van BZK lanceerde daarop in juli 2022 [het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid](#) (NPLV). Een interdepartementaal programma, van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) onder coördinatie van de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening.

Beoogd resultaat

De algemene doelstelling van het Pact is dat de wijken in Zaandam-Oost open, diverse en kansrijke wijken zijn. Dat betekent onder meer dat we uiteindelijk kansenongelijkheid weten terug te dringen, waardoor jongeren in Zaandam-Oost net zoveel kansen hebben op een goede ontwikkeling en positie in de maatschappij als jongeren in de rest van de stad en het land. Daarnaast willen wij bereiken dat (jong) volwassenen goede perspectieven hebben op

¹ Kernindicatoren voor de verschillende onderwerpen zijn terug te vinden in het [Dashboard Zicht Op de Wijk](#).

de arbeidsmarkt, waarbij meedoen en bestaanszekerheid (geen financiële zorgen voor morgen) gemeengoed zijn. We streven naar wijken waar het voor iedereen fijn en veilig wonen, werken en verblijven is. En tot slot dat de volgende generatie Zaanstaders in Zaandam-Oost in 2043 net zo gezond is als de mensen in de rest van Zaanstad.

Kader

- Maatschappelijke Visie (2021/19820)
- Coalitieakkoord 'Slagen maken' 2022-2026
- Motie 811, 'Breder trekken maatregelen Pact Poelenburg & Peldersveld'
- Pact Poelenburg Peldersveld 2020-2040 (2019/20311)

Argumenten en afwegingen

Met de vaststelling van het Pact Poelenburg Peldersveld eind 2019 is een motie aangenomen om te onderzoeken welke wijken nog meer in aanmerking komen voor de aanpak vanuit het Pact en hoe de maatregelen van het Pact breder kunnen worden getrokken over meerdere wijken in Zaanstad. Met het Pact Zaandam-Oost leggen wij de uitvoering van deze motie en de uitbreiding van het Pact Poelenburg-Peldersveld aan uw raad voor.

In maart 2020 is uw raad via een raadsinformatiebrief (2020/8093) geïnformeerd over het onderzoek naar welke wijken zwakker zijn dan andere Zaanse wijken. Op basis van een aantal onderzoeken, monitoringsresultaten en van observaties van wijkmanagers kunnen de volgende wijken als "kwetsbaar" worden aangemerkt, ingedeeld in drie categorieën:

- De wijken die het meest duidelijk naar voren komen zijn: Poelenburg, Pelders- en Hoornseveld en Zaandam Zuid, met de nuance dat het vooral bij de laatste twee wijken om delen van de wijk gaat (respectievelijk Peldersveld en de Bomenbuurt in Zaandam Zuid).
- Een tweede categorie (iets minder zwaar) wordt gevormd door de Kogerveldwijk en de Rosmolenwijk.
- Tot slot komen in één van de monitoren de Kansenongelijkheidskaart de wijken Wormerveer en Krommenie Oost naar voren als wat minder sterke wijken.

Daarnaast is Zaandam-Oost als aaneengesloten gebied geselecteerd als één van de 20 focusgebieden van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV), waar de opeenstapeling van leefbaarheid- en veiligheidsproblematiek zo heftig is dat het Rijk heeft besloten deze gebieden langdurig en op integrale wijze te ondersteunen om dit aan te pakken. Het NPLV is een langjarig programma waaraan Rijk en betrokken gemeenten zich gezamenlijk hebben gecommitteerd. Dit betekent dan ook dat het nadrukkelijk gaat om een gezamenlijke investering, waarbij er ook van gemeenten en andere partners in het Pact wordt verwacht op korte- en middellange termijn zichtbaar te prioriteren op het stedelijke focusgebied binnen hun gemeente. Dankzij de NPLV middelen kan er fors extra geïnvesteerd worden in Zaandam Oost.

Eén van de voorwaarde voor het NPLV gebied is dat de wijken uit het gebied een aangesloten gebied moeten vormen. Het onderzoek naar de uitbreiding naar Zaandam-Oost laat zien dat de problematiek in Wormerveer-Noord en Krommenie-Oost vergelijkbaar is met de wijken binnen Zaandam-Oost. Dat betekent dat wij dus naast onze inzet voor Zaandam-Oost ook prioriteren op andere wijken waar een cumulatie is van sociaal-economische problematiek in Zaanstad. Het Rijk stelt hier echter geen middelen voor beschikbaar.

Pact Zaandam-Oost 2023-2043 'We zien je in Zaandam-Oost'

Zaandam-Oost bestaat uit vijf aan elkaar grenzende wijken: Poelenburg, Pelders- en Hoornseveld, Kogerveldwijk, Rosmolenwijk en Zaandam Zuid (inclusief de Achtersluispolder). In het gebied wonen rond de 47.000 inwoners, bijna 30% van alle inwoners in Zaanstad. De wijken hebben hun eigen karakteristieken en binnen de wijken zijn er soms grote verschillen. Met een groot deel van de bewoners gaat het goed, maar er is ook een gemeenschappelijke deler; het zijn kwetsbare wijken waar relatief veel inwoners te kampen hebben met

hardnekkige sociale problemen en waar de leefbaarheid en veiligheid structureel onder druk staat. Het gebied Zaandam-Oost heeft te maken met een concentratie en stapeling van de problemen op het gebied van leefbaarheid, wonen, werkloosheid, armoede, gezondheid, onderwijs, woon- en leefomgeving, veiligheid en georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.²

We beginnen in Zaandam-Oost niet vanaf nul. Drie jaren geleden hebben 24 organisaties het Pact voor Poelenburg en Peldersveld getekend. En daarmee beloofd om er samen de komende 20 jaar alles aan te doen om de kinderen in deze wijken een kansrijke toekomst te bieden. Dat doen we samen en we beloven om dit langdurig te doen. Omdat we weten dat niemand het probleem alleen kan oplossen en omdat je problemen die al tientallen jaren spelen, niet in een paar jaar tijd kunt oplossen. Van 2020 tot 2023 hebben we ervaring opgedaan in de wijken Poelenburg en Peldersveld. Op die aanpak bouwen we nu voort. We verbreden daar waar dat kan de Pact-aanpak in Poelenburg en Peldersveld naar andere wijken met vergelijkbare problematiek. Zaandam Zuid, Rosmolenwijk, Kogerveldwijk en Hoornseveld voegen we nu toe. We nemen de geleerde lessen mee in het nieuwe Pact Zaandam-Oost 2023-2043: 'We zien je in Zaandam-Oost'. De jarenlange samenwerking en aanpak zijn nodig om patronen te kunnen doorbreken. De komende 20 jaar focussen we ons samen op vijf thema's.

Vijf thema's

In het Pact Zaandam-Oost werken we over en door vijf thema's heen: jeugd, participatie & armoede, fijn wonen, veiligheid en gezondheid. Het thema gezondheid wordt nieuw toegevoegd, omdat we zien dat gezondheidsproblemen vaak een belemmering vormen om volwaardig mee te doen. De vijf thema's zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Als Pact-partners pakken we elke opgave ook integraal op. En we nemen daarin het perspectief van bewoners, jongeren en professionals altijd mee. We willen een sterke alliantie zijn waar bewoners van Zaandam-Oost op kunnen vertrouwen en bouwen, en die hen ziet en hoort.

Jeugd

Kinderen die opgroeien in kansarme kwetsbare wijken, hebben aanzienlijk minder kansen in het onderwijs en later op een goed inkomen. Kinderen en jongeren die in Zaandam-Oost opgroeien doen het helaas op allerlei onderdelen slechter dan leeftijdgenoten in de rest van de stad. Dat zien we ook terug in de onderwijsachterstanden bij peuters en basisschoolleerlingen. Meer dan de helft van de leerlingen met een risico op onderwijsachterstand komt uit Zaandam-Oost (58%)³. Van de 15 basisscholen met een A-status (hoog aantal kinderen met een hoog risico op onderwijsachterstanden) in Zaanstad staan er twaalf in Zaandam-Oost⁴. Basisschoolleerlingen uit Zaandam-Oost scoren over het algemeen lager op hun Citotoets en krijgen veel vaker een schooladvies voor vmbo-kader en beroepsgerichte leerwegen dan voor havo en vwo. Bovendien verlaten jongeren uit Zaandam-Oost vaker een opleiding zonder startkwalificatie dan hun leeftijdsgenoten in de rest van de stad, 18-20 % van de 18 t/m 30-jarigen tegen 14% in heel Zaanstad⁵.

Armoede & Participatie

In Zaandam-Oost kunnen relatief veel bewoners om allerlei redenen moeilijk aansluiting vinden bij de arbeidsmarkt. Dit komt bijvoorbeeld omdat veel bewoners de Nederlandse taal niet of niet goed genoeg beheersen, laaggeletterdheid vaker voorkomt, ze laag opgeleid zijn, ze geen beroepsopleiding hebben gevolgd of omdat ze gezondheidsproblemen hebben. Daardoor wordt de afstand tot de arbeidsmarkt steeds groter. De arbeidsparticipatie van bewoners uit Zaandam-Oost is lager dan het Zaans gemiddelde⁶. Bewoners uit Zaandam-

² Kernindicatoren voor de verschillende onderwerpen zijn terug te vinden in het [Dashboard Zicht Op de Wijk](#).

³ Bron: Dashboard Verwachte onderwijsachterstanden, CBS

⁴ Bron: Dashboard Verwachte onderwijsachterstanden, CBS

⁵ Bron: Kis Wijkmonitor 2020

⁶ Bron: Dashboard Focusgebieden, CBS 2020

Oost hebben meestal minder te besteden. Het gemiddelde inkomen is een stuk lager dan in de rest van Zaanstad. Er zijn veel mensen in Zaandam-Oost met een bijstandsuitkering. Het gemiddelde percentage ligt in Zaandam-Oost tussen de 3,5 % en 4,8% in vergelijking met de rest van Zaanstad waar het percentage 2,4% is.⁷ Relatief veel kinderen groeien op in armoede.

Fijn Wonen

De leefbaarheid staat al te lang te veel onder druk in Zaandam-Oost. Dat heeft een aantal oorzaken. Zo is er de eenzijdige woningvoorraad. Bestaande bewoners hebben daardoor weinig mogelijkheden voor een wooncarrière in hun eigen wijk. Tegelijk beperkt het ook de instroom van bewoners met een eigen en hoger inkomen. De woonkwaliteit in Zaandam-Oost is opvallend lager dan gemiddeld (slechte isolatie en fundering). Verhoudingsgewijs zijn er in Zaandam-Oost meer huurwoningen dan koopwoningen. De meeste huurwoningen zijn van woningbouwcorporaties. Meer dan gemiddeld hebben woningen in Zaandam-Oost een energielabel E t/m G. In combinatie met armoede en de huidige energieprijzen en inflatie geeft dat grote problemen voor de vele bewoners die rond moeten komen van een sociaal minimum. Een deel van het vastgoed wordt opgekocht door malafide eigenaren die ze gebruiken voor huisvesting van vaak kwetsbare arbeidsmigranten, uitbuiting en witwassen.

Poelenburg, Peldersveld, Zaandam Zuid en Rosmolenwijk kennen een schraal winkelaanbod. Er is geen aantrekkelijke horeca en behalve een buurthuis is er geen culturele voorziening. Maatschappelijke activiteiten lopen nu vaak stuk op gebrek aan ruimte, zoals taallessen, ouder- en kindclubs en activiteiten voor jongeren. Wel zijn er sportvelden en een zwembad. Ook in Kogerveld ontbreekt er een plek voor maatschappelijke activiteiten.

Tot slot: er is overlast van dumpingen van vuil op straat in Zaandam-Oost. Dat, en het zwerfafval dat daarmee gepaard gaat, geven het straatbeeld een armoedige uitstraling. Het niveau van onderhoud van de openbare ruimte draagt hier verder aan bij. Dat is en blijft een aandachtspunt in heel Zaandam-Oost.

Veiligheid

De kwetsbaarheid van Zaandam-Oost werkt als een magneet op georganiseerde en ondermijnende criminaliteit. Criminaliteit is zichtbaar en onzichtbaar aanwezig in de wijken van Zaandam-Oost. Vandalisme, overlast gevende jongeren en drugshandel is iets wat bewoners elke dag meemaken. Panden zijn in handen van malafide eigenaren, glazenwassers uit Oost-Europa worden uitgebuit, huizen worden opgekocht en verkamerd en criminele netwerken uit onze wijken zijn internationaal actief in de handel van verdovende middelen; het zijn maar een paar voorbeelden.

De krachtige criminele netwerken die aanwezig zijn in deze wijken hebben ook een sterke aantrekkingskracht op een deel van de jeugd die er woont. Uit cijfers blijkt dat er in de wijken van Zaandam-Oost een relatief verhoogd risico is op jonge aanwas in drugscriminaliteit⁸. Bijna de helft van de, als hoog ingeschatte risicojongeren in Zaanstad, woont in Zaandam-Oost (47%). Daarnaast staat de leefbaarheid onder druk door de huisvesting van arbeidsmigranten uit Oost-Europa, die steeds vaker hun weg vinden naar de wijken van Zaandam-Oost. Het aantal Bulgaren in Zaanstad is in vijf jaar tijd meer dan verdubbeld (+ 350%)⁹. Zo'n driekwart van de Bulgaren woont in Zaandam-Oost.

Gezondheid

Gezondheidsindicatoren en de mate waarin mensen betrokken zijn bij de samenleving hangen direct met elkaar samen.¹⁰ Bewoners van Zaandam-Oost hebben een slechtere gezondheid dan de gemiddelde Zaanse bewoners. Zo hebben meer bewoners (jong en oud) ernstige obesitas, gebitsproblemen en ervaren ze meer stress, eenzaamheid, angsten en depressies. Ook zien we dat het aantal huishoudens met geestelijke gezondheidszorg hoger

⁷ Bron: Bron CBS 2021 Zicht op wijken

⁸ Bron: Zicht op ondermijning 2018

⁹ Bron: Intern document gemeente Zaanstad, 'Bulgaren in Zaanstad', 2023

¹⁰ Bron: 'Als we niets doen groeit sociale ongelijkheid uit tot de betonrot van de democratie', artikel Volkskrant (28 juni 2022)

ligt dan in de rest van Zaanstad. Met name in Pelders- en Hoornseveld, Rosmolenwijk en Zaandam Zuid.¹¹

Bewoners die rond moeten komen van een sociaal minimum, vinden het lastig om met beperkte kennis over gezond eten en met weinig geld een gezonde maaltijd klaar te maken. Nog schokkender is dat bewoners van Zaandam-Oost zich niet alleen vaker ongezond voelen: ze leven ook gemiddeld aanzienlijk korter. De kans om voor je 65^e te overlijden is er zelfs 50% groter dan in een welvarende buurt (bron RIVM).

Sturen en besturen

In het Pact zijn per opgave doelen opgenomen voor de komende tien en twintig jaar. Per opgave worden gezamenlijke uitvoeringsplannen gemaakt, waarin we als partners voor vier jaar vastleggen wat we precies gaan doen om onze lange termijn doelen waar te maken. Dat doen we vanuit een goede en scherpe gezamenlijke analyse. Die vier jaar is niet uit de lucht gegrepen: zo kunnen we in spelen op een veranderende wereld. Waarbij we ook in die vier jaar scherp blijven of we de goede dingen doen. Een ander belangrijk deel van onze aanpak is het meten van resultaten. Doen we het goed? Wat kan beter? Daarvoor gebruikt het Pact een monitorings- en onderzoekssystematiek om van te leren en om bij te sturen. Niet alleen per opgave maar ook voor de totale aanpak. Het Pact deelt de resultaten telkens met de betrokken partners en worden ze besproken.

De afgelopen jaren heeft het Pact ervaring opgedaan met een integrale langdurige aanpak. De opgaven zijn het uitgangspunt voor de manier waarop het Pact zich organiseert. In dit nieuwe, bredere Pact wordt voortgebouwd op de organisatievorm die daarvoor is ingericht. Het **programmabureau** is onafhankelijk georganiseerd van de partners. Op die manier worden de opgaven het sterkst aangejaagd. Daarnaast komen alle organisaties die aan het Pact Zaandam-Oost zijn verbonden samen in het **Partneroverleg**. Dat is een overleg op bestuursniveau. Er is ook een **dagelijks bestuur (DB)**. De bestuursleden van het DB vertegenwoordigen het Partneroverleg. Het DB stelt een **programmadiirectie** aan. Deze directie is onafhankelijk en gaat in opdracht van het DB aan de slag, samen met het programmabureau. De **burgemeester** ten slotte heeft een prominente rol als onafhankelijk voorzitter en boegbeeld van het Pact.

Kritische succesfactoren

In een Pact voor 20 jaar past geen begroting voor 20 jaar. In plaats daarvan wordt gewerkt met uitvoeringsplannen. In die plannen worden afspraken gemaakt over wat we de komende vier jaar concreet gaan doen en welke partij wat daaraan bijdraagt, in geld en in capaciteit. Iedere partner heeft de opdracht om dit binnen zijn eigen organisatie te organiseren en zoveel mogelijk te realiseren. Als we in de toekomst keuzes maken dan doen we dat met z'n allen aan de hand van de volgende succesfactoren:

1. We gaan ongelijk investeren om gelijkheid te realiseren

Als we willen zorgen voor kansengelijkheid in Zaanstad, is het nodig dat we als partners in het Pact naar vermogen differentiëren in onze investeringen. En dat onze middelen de problematiek volgen. Dit doen we met onze reguliere inzet van middelen én met de middelen die we gebiedsgericht kunnen inzetten. Alle partners kijken kritisch naar de inzet vanuit de eigen organisatie en differentiëren daarbinnen.

2. We prioriteren op Zaandam-Oost

Een inzet van middelen naar de zwaarte van de problematiek is nog niet genoeg. Juist de opeenstapeling van problematiek betekent dat je in Zaandam-Oost extra moet inzetten. Inmiddels hebben we de ervaring dat het altijd meer dan gemiddeld tijd en aandacht kost om een verandering tot stand te brengen. Alle partners spannen zich in om in hun eigen organisatie die prioritering op te nemen en de organisatie hierop in te richten.

3. We zijn als partners maximaal open en transparant naar elkaar

¹¹ Bron: CBS 2019

Er is nog weinig zicht op elkaars financiën. Iedere organisatie maakt zijn eigen keuzes. In de toekomst willen we gaan oefenen om de dilemma's hierin meer met elkaar te delen en zo meer inzicht te krijgen in elkaars financiën, de systematiek en de keuzes erachter.

4. We vermijden een projecten carrousel

In de afgelopen jaren hebben we gemerkt dat er veel tijdelijke potjes zijn waarmee we aanpakken kunnen starten, oefenen en zien of het werkt. Tijdelijke middelen zijn daarvoor belangrijk en waardevol. Maar waar deze wijken nu geen behoefte aan hebben, is dat succesvolle aanpakken weer sneuvelen omdat de middelen op zijn. Ook weten we inmiddels dat het sociale weefsel van wijken cruciaal en tegelijkertijd kwetsbaar is. Het is dus extra belangrijk dat we zorgvuldig omgaan met projecten en de inzet van middelen. Alle partners spannen zich daarom in om te zoeken naar een structurele borging van aanpakken die werken.

5. We spannen ons samen met het rijk in

Het Rijk heeft met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid uitgesproken dat zij de gebieds- en opgavegerichte aanpak belangrijk vindt. Het NPLV is een langjarig programma voor het aanpakken van de taaie vraagstukken in de focusgebieden. Het wil daarmee inspelen op de ontwikkelingen in de gebieden. Alle regelingen die nu beschikbaar komen voor de NPLV-gebieden zijn heel waardevol. Samen met het Rijk kijken we hoe we steeds beter kunnen zorgen voor langdurige en integrale financiering. De gemeentes worden daarbij zoveel mogelijk ontzorgd als het gaat om verantwoording.

Draagvlak

Het Pact is in gezamenlijkheid opgesteld en kan dan ook op draagvlak rekenen bij alle deelnemers van het Pact. Inmiddels is het aantal deelnemers van het Pact gegroeid van 24 naar meer dan 40 samenwerkingspartners. Met alle partijen is gesproken over hun bijdrage en ideeën over de wijken van Zaandam-Oost, welke problemen en kansen zij zien en welke rol zij hier mogelijk zelf in kunnen spelen. In de vele gesprekken die de afgelopen jaren met zowel bewoners als wijkorganisaties hebben plaatsgevonden is gebleken dat de opgaven en doelen ook in de nieuwe wijken op draagvlak kunnen rekenen. Bewoners zien dat er iets in hun wijken moet gebeuren en dat daar naast verschillende partijen de bewoners zelf ook een rol in kunnen spelen. In het Pact document wordt ook verwezen naar die gesprekken en de uitkomsten daarvan.

Dagelijks bestuur van het Pact Poelenburg Peldersveld heeft ingestemd met de uitbreiding van het Pact naar Zaandam-Oost. Zij geven aan de stapeling van sociaal-economische factoren te herkennen. Wel geven zij aan dat er zorgen zijn of de partners de uitbreiding naar Zaandam-Oost aankunnen. Zowel in capaciteit als in financiële middelen. Uitbreiding van de aanpak gebeurt daarom op de plekken in Zaandam-Oost waar het het meeste nodig is, en wanneer de mogelijkheid er is. Binnen Zaandam-Oost blijven Poelenburg en Peldersveld de focuswijken.

Aansluiting externe ontwikkelingen

Het NPLV is een langjarig programma waaraan Rijk en betrokken gemeenten zich gezamenlijk hebben gecommitteerd. Dit betekent dan ook dat het nadrukkelijk gaat om een gezamenlijke investering, waarbij er ook van gemeenten en andere partners in het Pact wordt verwacht op korte- en middellange termijn zichtbaar te prioriteren op het stedelijke focusgebied binnen hun gemeente.

Een 20-jarig programma vraagt om structurele en integrale financiering. De regelingen die nu beschikbaar komen voor Zaandam-Oost zijn heel waardevol, maar brengen voor de gemeente Zaanstad ook een aantal risico's met zich mee. Het gaat op dit moment voornamelijk om incidentele middelen en in de vorm van specifieke uitkeringen. Bij het Rijk wordt gezocht naar manieren om de NPLV-gebieden structureler en integrale te ondersteunen. De landelijke verkiezingen op 22 november 2023 maken het moeilijk om ver vooruit te kijken. Veel zal afhangen van de kabinetsformatie en de keuzes die worden

gemaakt in het coalitieakkoord. Vanuit de NPLV-gebieden wordt een stevige lobby gevoerd voor het structureel voortzetten van deze middelen.

Financiële consequenties

In het Pact worden bepaalde ambities gesteld die in uitvoeringsplannen verder worden uitgewerkt. Dan pas wordt duidelijk wat precies nodig is en of dat past binnen de bestaande beleids- en financiële kaders. Indien dit niet het geval is, dan zal dit afzonderlijk ter besluitvorming worden voorgelegd. In de uitvoeringsplannen wordt ook inzichtelijk welke bijdrage (in welke vorm dan ook) de partners doen in het realiseren van de opgave.

Twee keer per jaar wordt door het programmabureau van het Pact een voortgangsrapportage opgesteld. Daarnaast vraagt het Rijk van de NPLV gebieden dat er één keer per jaar een verantwoording wordt gestuurd. Deze drie reguliere rapportages worden gedeeld met alle partners waaronder de gemeenteraad van Zaanstad. Naast deze reguliere rapportages wordt bij een aantal rijksregelingen gevraagd om een (jaarlijkse) verantwoording. De gemeente Zaanstad verzorgt de financiële verantwoording, het programmabureau van het Pact rapporteert inhoudelijk, zowel kwalitatief als kwantitatief, over de voortgang als onderdeel van de integrale voortgangsrapportages van het Pact.

De raad wordt bovendien via de paragraaf Zaandam Oost in de P&C documenten geïnformeerd over de voortgang van het Pact Zaandam Oost.

Het niet instemmen met het verbreden van het Pact naar Zaandam Oost betekent dat wij niet langer kunnen deelnemen als NPLV-gebied. Daarmee kunnen we geen aanspraak meer maken op de specifieke rijksmiddelen die zijn gekoppeld aan dit programma. Over de middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor Zaandam-Oost wordt u met een raadsinformatiebrief geïnformeerd. Daarbij ontvangt u een overzicht van de reeds toegekende- en lopende aanvragen.

Juridische consequenties

Door het aangaan van dit Pact leggen de partners de ambitie voor Zaandam Oost vast voor de komende 20 jaar. Alle partijen, gemeente en partners, committeren zich aan deze ambitie en aan de langdurige inzet die hiervoor nodig is en zeggen toe zich hiervoor te zullen inspannen. Alle partners leggen het Pact ter besluitvorming voor binnen hun eigen organisatie. Namens de gemeente zal de burgemeester het Pact ondertekenen.

Communicatie/vervolgtraject

Het Pact Zaandam-Oost wordt op 15 januari 2024 in een feestelijk moment ondertekend door alle partners. Daarna worden er in alle wijken wijkbijeenkomsten georganiseerd om de ondertekening van het Pact en de inhoud aandacht te geven. Alle bewoners in Zaandam-Oost zullen een bewonersversie van het Pact document ontvangen. De uitvoeringsplannen zullen in het eerste kwartaal van 2024 worden gepresenteerd.

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Zaanstad,

Besluit:

1. Akkoord te gaan met de uitbreiding van het Pact Poelenburg-Peldersveld naar Zaandam-Oost, hierna te noemen Pact Zaandam Oost 2023-2043 'We zien je in **Zaandam-Oost**' inhoudende:
 - Het vaststellen van de ambitie voor de vijf wijken van Zaandam-Oost (Poelenburg, Pelders- en Hoornseveld, Kogerveldwijk, Rosmolenwijk en Zaandam Zuid) voor de komende 20 jaar, waarbij alle deelnemende partijen zich committeren aan deze ambitie en aan de langdurige inzet.
 - Het toevoegen van een vijfde opgave Gezondheid aan de vier bestaande overkoepelende opgaven voor Zaandam-Oost en deze opgaven te vertalen naar concrete uitvoeringsplannen, waarin duidelijk is wie op welke manier bijdraagt om voor bewoners zichtbaar het verschil te maken:
 - a. *Opgave 1 - Jeugd*: kinderen die opgroeien in Zaanstad moeten dezelfde kansen hebben op talentontwikkeling en een kansrijke toekomst,
 - b. *Opgave 2 – Armoede & Participatie*: iedereen in Zaandam-Oost bouwt aan zijn toekomst, kan zelfstandig (financieel) voorzien in zijn basisbehoefte en werkt of doet mee naar vermogen,
 - c. *Opgave 3 - Fijn wonen*: iedereen in Zaandam-Oost woont in een fijne buurt,
 - d. *Opgave 4 - Veiligheid*: het is fijn en veilig in de wijken in Zaandam-Oost, en
 - e. *Opgave 5 - Gezondheid*: iedereen in Zaandam-Oost is net zo gezond als de rest van Zaanstad.
 - Het benoemen van concrete meetbare resultaten, waarbij we streven naar bepaalde aantallen/percentages/scores die overeenkomen met het Zaans gemiddelde of de G40 gemeenten.

In de vergadering van-.....- 2023

De griffier,

De voorzitter,